

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเกิดขึ้นของปรัชญายุคหลังสมัยใหม่ (Post-modern) ที่ได้รับความสนใจอย่างมากตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมาก่อให้เกิดแนวคิดด้านการจัดการเรียนสอนแนวใหม่ โซโลมอน (Solomon, 2000) ให้แนวคิดที่เกี่ยวกับปรัชญายุคหลังสมัยใหม่ (Post-modern) ในมิติของเทคโนโลยีการสอนไว้ 4 ด้านคือ 1) เชื้อในความหลากหลายและต่อต้านคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว 2) ความรู้และความจริงสร้างโดยบุคคลและกลุ่มคน 3) การวิพากษ์เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการสืบค้นหาคำตอบในเทคโนโลยีการสอน และ 4) ระบบเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อนสูงและมีคุณสมบัติในการปรับตัว จากแนวคิดนี้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกระบวนทัศน์ของทฤษฎีการเรียนรู้จากการเรียนรู้แบบเดิมคือหลักการนิยม (Objectivism) มาสู่แนวคิดสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) เพราะการเรียนรู้ตามแนวหลักการนิยมเน้นกระบวนการถ่ายโอนความรู้มากกว่าให้มีส่วนร่วมทางความคิดหรือส่งเสริมการคิด (Salomon, 1979) และสมมติฐานที่ว่าทุกคนเห็นความจริงตรงกันและใช้กระบวนการแบบเดียวกันในการเข้าใจความจริงตามแนวคิดหลักการนิยมนั้น เป็นการมองข้ามความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมอันเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการเรียนรู้และเป็นหลักการสำคัญของปรัชญาการเรียนรู้สร้างสรรค์นิยม

เมื่อแนวคิดด้านการเรียนรู้ได้เปลี่ยนจากการเรียนแบบแยกเดี่ยวที่เน้นการเรียนรู้ของบุคคลหรือวิธีการเรียนแบบอะตอมมิสติก (Atomistic Perspectives) มาสู่วิธีการเรียนแบบองค์รวม (Holistic Perspectives) ที่มองว่าผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นสมาชิกของชุมชนที่มีความแตกต่างด้านภาษาและการปฏิบัติ มีพลังของความร่วมมือในการทำงานและการเรียนรู้เป็นส่วนประกอบของความสำเร็จในชีวิต (Spector & Anderson, 2000; Steeples & Jones, 2002) แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลที่ไม่อาจแยกจากสังคม และเกิดจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆทางสังคม การเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นในเฉพาะชั้นเรียน หากผลานอยู่ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม การลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกระบวนการสร้างความรู้ที่อยู่ภายใต้บริบท (Lave & Wenger, 1991) ดังเช่นทวิก (Twigg, 1994b) กล่าวว่า นักเรียนจำนวนมากเป็นผู้เรียนแบบ คอนกรีตแอกทีฟ (Concrete-active) คือเรียนได้ดีจากประสบการณ์จริง (Concrete experiences) แบบมีส่วนร่วมจริงจัง เป็นการเรียนรู้ที่เริ่มต้นด้วยการปฏิบัติและจบลงด้วยทฤษฎี

การเปลี่ยนแปลงทางแนวคิดและปรัชญาทางการศึกษาได้ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศทั้งด้านหลักการและแนวคิดอย่างต่อเนื่อง (Oxford, 1990)

งานวิจัยจำนวนมากได้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของบริบททางสังคมที่มีต่อการรู้ภาษาของผู้เรียน (Language Acquisition) และกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกับบุคคลเพื่อพัฒนาความสามารถด้านภาษา (McGroarty, 1998) แนวคิดที่ได้รับความนิยมและนำมาใช้อย่างแพร่หลายในปัจจุบันคือแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching หรือ CLT) การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นเน้นความสำคัญของภาษาด้านสังคม วัฒนธรรมและด้านการนำไปใช้ ลดความสำคัญของการสอนหลักไวยากรณ์มาสู่การสร้างควมชำนาญทางภาษา และใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมในบริบทต่างๆกัน รวมถึงความสามารถในการจัดระบบความคิดของผู้เรียนผ่านการเรียนภาษา (Harley et. al, 1990) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นเน้นที่บริบทของการใช้ภาษาและโอกาสในการสร้างประสบการณ์ทางภาษา มีความคล้ายคลึงกับปรัชญาการเรียนรู้สร้างสรรคินิยม โดยเฉพาะวิธีการเรียนที่เน้นมิติด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความหมายผ่านประสบการณ์จริง ซึ่งวิธีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ต้องสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือใช้ภาษาสื่อสารในบริบทจริงและกับผู้เชี่ยวชาญทางภาษา ไม่ใช่เพียงแค่การฝึกฝนท่องจำ (Drill Practices or Rote Memorization) หรือนำหลักไวยากรณ์มาใช้ตามบริบทซึ่งกำหนดไว้ล่วงหน้าในบทเรียน อย่างที่ตำราส่วนใหญ่อ้างว่าเป็นการเรียนเพื่อการสื่อสาร (Lee & VanPatten, 2003)

บทบาทของวิชาภาษาต่างประเทศนั้นทวีความสำคัญขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์และความต้องการติดต่อสื่อสารกับชาติอื่นในทุกๆด้าน การให้ประเทศไทยก้าวขึ้นไปแสดงบทบาทสำคัญในสมาคมโลกได้นั้น สิ่งที่เป็นทั้งปัจจัยสำคัญและอุปสรรคคือการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร ในขณะที่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการเองได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนภาษาต่างประเทศ และสนับสนุนการเรียนภาษาต่างประเทศให้แพร่หลายเพิ่มเติมจากภาษาอังกฤษ เช่น การให้มีหลักสูตรภาษาเอเชีย เช่น ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น การจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนทางภาษาและวัฒนธรรม แต่กลับปรากฏว่าการนำภาษาต่างประเทศที่เรียนไปใช้นั้นไม่ประสบความสำเร็จ ปัญหาการสื่อสารด้วยภาษาที่เกิดขึ้นจากการไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ ผู้เรียนไม่สามารถเรียงร้อยคำพูดให้ตรงกับสิ่งที่ตนเองต้องการสื่อได้ และที่สำคัญขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมของกลุ่มสนทนา สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เหมาะสมของวัตถุประสงค์ด้านการเรียนภาษาต่างประเทศ วิธีการเรียนและการวัดผลผู้เรียนที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาภาษาต่างประเทศของไทย การตั้งวัตถุประสงค์การเรียนที่เน้นการเรียนหลักไวยากรณ์เพื่อให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ ไม่สอดคล้องกับหลักการและแนวคิดการเรียนภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้ การเรียนภาษาต่างประเทศที่มี

เป้าหมายให้ผู้เรียนมีความสามารถเทียบเท่าเจ้าของภาษา (Native speaker-like) ยังเป็นเป้าหมายของการเรียนภาษาที่ขัดกับหลักการเรียนรู้และงานวิจัยทางภาษาศาสตร์ เพราะในระดับปฏิบัตินั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้ (Kramsch, in press; Nunan, 1992; Byram, 1997)

ในปี 1985 โลทบาวน์ (Lightbown, 2000) ได้สรุปผลงานวิจัยเกี่ยวกับการรู้ภาษาที่สอง (Second Language Acquisition) ไว้ 10 มิติด้วยกัน และได้ทำการสำรวจซ้ำอีกครั้งในปี 2000 พบว่าทั้ง 10 ลักษณะนั้นได้มีงานวิจัยใหม่ขึ้นมาสนับสนุนมากขึ้น ที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้คือ 1) การฝึกฝนไม่สร้างความสมบูรณ์แบบ (Practice does not make perfect) 2) การรู้หลักและกฎเกณฑ์ของภาษาไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนสามารถใช้ความรู้เหล่านั้นในการสื่อสารได้ และ 3) การรู้และเข้าใจในภาษาต่างประเทศของผู้เรียนจะเกิดขึ้นภายใต้บริบทการเรียนที่สมจริงและสอดคล้องกับการนำไปใช้มากกว่าบริบทที่ถูกลดทอนรายละเอียดจนขาดความสมจริง (Decontextualized Context) หรือไม่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเลย และการเรียนภาษาภายใต้บริบทที่สมจริงนั้น ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารได้อย่างหลากหลายและมีความถูกต้องมากกว่า งานวิจัยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงข้อบกพร่องของการสอนภาษาต่างประเทศที่เน้นการท่องจำหลักไวยากรณ์และผู้เรียนขาดโอกาสในการนำความรู้ที่ได้เรียนไปใช้ในสถานการณ์จริง และได้เปิดทางให้แนวคิดการเรียนภาษาเพื่อการสื่อสารเข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมากขึ้น เพราะเชื่อว่าการสอนภาษาตามแนวคิดนี้สนับสนุนการจัดบริบทการเรียนรู้อันสมจริงและสอดคล้องกับการนำความรู้ไปใช้ของผู้เรียน ในขณะที่เดียวกันผู้เรียนยังได้เรียนรู้วัฒนธรรมผ่านการเรียนภาษาจากสถานการณ์การเรียนต่างๆ ได้พัฒนาความสามารถเชิงสื่อสารจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม (Paulston, 1974 อ้างถึงใน Savignon, 1997)

เมื่อการสื่อสารเป็นผลผลิตทางสังคมและวัฒนธรรม การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นจึงเป็นมากกว่าการแลกเปลี่ยนและรับส่งข้อมูล แต่ครอบคลุมไปถึงการสร้าง ความหมายทางภาษา ภายใต้บริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ความสำเร็จของการสื่อสารนั้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสาร ผู้สื่อสารต้องแสดงให้เห็นถึงคุณภาพและความเต็มใจที่จะสื่อสาร มากกว่าคำนึงถึงประสิทธิภาพของการรับส่งข้อมูลเท่านั้น ผู้รับสารจะสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้สื่อสารส่งไปได้อย่างชัดเจนต่อเมื่อผู้รับสารสามารถตีความหรือให้ความหมายสารที่ส่งมานั้นอย่างถูกต้องตามสังคมนั้นภายใต้บริบทที่ทำการสื่อสาร (Byram, 1997; Swain, 1983; van Ek, 1992) แนวคิดการเรียนภาษาต่างประเทศที่มีความสามารถเชิงสื่อสารเป็นเป้าหมายสูงสุดมองว่าความสามารถด้านภาษานั้นไม่ใช่เพียงแค่ความรู้เกี่ยวกับ การออกเสียง รูปประโยค คำศัพท์ และความหมาย แต่หมายรวมถึงความสามารถในการนำความรู้เหล่านี้ไปใช้สื่อสารใน

สถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสมและบรรลุวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร (Canale, 1983; Canale & Swain, 1980; Hymes, 1972) ซึ่งสอดคล้องกับฮาลลiday (Halliday, 1970) ที่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสามารถเชิงสื่อสารว่าเกี่ยวข้องกับ “หน้าที่ของภาษา” (Function of Language) มากกว่า “โครงสร้างของภาษา” (Structural or Form of Language) การมุ่งความสนใจไปที่หน้าที่ของภาษาทำให้สามารถเข้าใจความหมายโดยรวมของข้อความได้อย่างถูกต้องตามบริบท เป็นการสื่อความต้องการในใจของผู้พูดซึ่งเป็นความหมายแฝงของประโยคมากกว่าความหมายตามโครงสร้างของประโยคที่พูดออกไป นอกจากนี้การเรียนตามแนวคิดหน้าที่ของภาษา ยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะความสามารถที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการสื่อสาร จากงานวิจัยพบว่า การสื่อสารด้วยภาษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นเป็นมิติที่สำคัญของการพัฒนาความสามารถที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียน หรือความสามารถทางวิชาการ (Academic Competence) (Bloom, 1978 อ้างถึงใน Wallat, 1984) ด้วยเหตุนี้การเรียนภาษาต่างประเทศที่หวังให้ผู้เรียนเข้าใจและใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างมีความหมาย ตรงกับความต้องการจึงควรให้ความสำคัญกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

ปัจจัยด้านวัฒนธรรมนั้นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเรียนภาษาต่างประเทศ และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การสื่อสารด้วยภาษานั้นมีความหมายโดยสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับธุรกิจ การทำงานหรือการติดต่อที่มีเป้าหมายส่วนตัวล้วนไม่อาจหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรม การที่บุคคลมีความตระหนักรู้ถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของตนเองและของผู้อื่น จนเกิดการยอมรับและการเคารพในคุณค่าทางวัฒนธรรมและทัศนคติของผู้อื่นที่มาจากต่างวัฒนธรรมนั้นจะช่วยให้การสื่อสารนั้นบรรลุเป้าหมายและมีความถูกต้องเหมาะสมทางสังคม วัฒนธรรม ทั้งนี้การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้นเพิ่มมิติด้านการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ (Human Interaction) ในการสื่อสาร ให้ความสนใจกับการเรียนภาษาต่างประเทศภายใต้บริบทของการสื่อสารจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์ทางวัฒนธรรมผ่านการใช้ภาษา และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารทั้งกับเจ้าของภาษา (Native Speakers) และในบริบทที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร (Byram, 1997) จากงานวิจัยพบว่าผู้เรียนที่มีความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมของคู่สนทนานั้นประสบความสำเร็จในการสื่อสารมากกว่าผู้ที่ขาดความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมของคู่สนทนา (Nunan, 1992) นอกจากนี้การใช้ภาษาสากลในการสื่อสาร (Lingua Franca) เช่นภาษาอังกฤษนั้น ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมของคู่สนทนาจากชาติอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา การมุ่งศึกษาแต่วัฒนธรรมเจ้าของภาษา ทำให้การเรียนนั้นขาดความเป็นสากลและลดโอกาสในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับชาติอื่น

ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการสนทนา การสอนภาษาต่างประเทศที่ให้ผู้เรียนเลียนแบบเจ้าของภาษา จึงเป็นการมองข้ามความสำคัญของอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียนในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนอย่างมีความหมาย (Byram, 1997; Poyatos, 1992) แนวทางการเรียนภาษาที่ส่งเสริมการพัฒนาความตระหนักรู้ระหว่างวัฒนธรรมในการสื่อสารจึงเป็นการสร้างเสริมให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่างเชื้อชาติโดยมีความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมของบุคคลเชื้อชาติเหล่านั้น เพื่อการสื่อสารที่เปิดกว้างและยอมรับผู้อื่นตามธรรมชาติของพวกเขา มากกว่าที่จะพยายามสร้างความหมายโดยยึดเอาวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งเป็นหลัก ในการเรียนภาษาต่างประเทศจึงไม่ควรให้ผู้เรียนรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติจนกลายเป็นการกลืนทางวัฒนธรรม หากควรเตรียมผู้เรียนให้สามารถรู้และเข้าใจความหมายของข้อความผ่านการตีความและวิเคราะห์วิธีปฏิบัติทางวัฒนธรรมของคู่สนทนาในบริบทต่างๆ ได้ (Kasper, 1995 อ้างถึงใน Byram, 1997)

การเรียนภาษาในชั้นเรียนนั้นมีข้อจำกัดด้านบริบทจริง (Authentic Context) ขาดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางภาษาด้านวัฒนธรรมและแยกผู้เรียนออกจากสังคมที่ใช้ภาษา ไม่ส่งเสริมการสร้างความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ และการแบ่งปันความรู้ ซึ่งการแบ่งปันความรู้ในสังคมถือเป็นมิติใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา (Resnick & Colleagues, 1991) ทำให้การเรียนภาษาเพื่อการสื่อสารไม่บรรลุเป้าหมาย ความต้องการโอกาสของผู้เรียนที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องเหมาะสมไม่ได้รับการตอบสนอง ผู้เรียนไม่สามารถสื่อสารได้อย่างเหมาะสมทางวัฒนธรรม Lave & Wenger (1991) กล่าวว่า การเรียนรู้จำเป็นต้องมองออกไปนอกห้องเรียนหรือนอกบริบทการศึกษาเพื่อให้เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การขยายขอบเขตการเรียนภาษาต่างประเทศออกไปนอกชั้นเรียนด้วยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ภาษาในการสื่อสารและจัดสภาพแวดล้อมของการใช้ภาษาให้สอดคล้องกับความเป็นจริงตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรม นำประสิทธิภาพของการฝึกจากประสบการณ์จริงเข้าไปสู่ชั้นเรียนจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเรียนภาษาต่างประเทศและสร้างเสริมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Lee & VanPatten, 2003)

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ระหว่างวัฒนธรรมนั้น นอกจากต้องอาศัยแนวคิดและหลักการของการเรียนภาษาเพื่อการสื่อสารแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมและบริบทของการเรียนภาษา การออกแบบวิธีจัดการเรียนการสอนและขั้นตอนการเรียนการสอน บทบาทของผู้มีส่วนร่วม และกิจกรรมทางการเรียนที่ส่งเสริมความ

ตระหนักระหว่างวัฒนธรรม การเลือกวิธีจัดการเรียนการสอนนั้นจะต้องคำนึงถึงความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในการเรียนและแหล่งการเรียนรู้ จัดให้มีระบบการสื่อสารที่ไม่ถูกจำกัดด้วยเวลาและสถานที่ ให้ผู้เรียนเข้าถึงสังคมการใช้ภาษาที่มีอยู่ทั่วโลกและได้พบปะกับผู้ใช้ภาษาในประเทศต่างๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างความรู้ทางภาษาและแลกเปลี่ยนทางความคิดระหว่างสมาชิกและผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพที่ตนสนใจ มีการนำความรู้ที่ได้มาวิพากษ์และสรุป เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรตลอดจนความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่นอกชั้นเรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งการติดต่อปฏิสัมพันธ์ในลักษณะที่ไร้พรมแดน ไร้ข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่นั้นจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากขาดเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีเครือข่าย

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมในการพัฒนาประเทศ เป็นสิ่งที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ การศึกษาเป็นกิจการหนึ่งซึ่งใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology หรือ ICT) โดยเฉพาะในด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูล การสืบค้นตำรา คู่มือ เอกสารประกอบการเรียน การค้นคว้างานวิเคราะห์วิจัย และการเรียนการสอนทางไกลทั้งในประเทศหรือต่างประเทศ อินเทอร์เน็ตกลายเป็นคลังข้อมูลและความรู้ที่มีขนาดใหญ่ที่สุด (อริบัตย์ คสิสุนทร, 2545) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนกลายเป็นทรัพยากรทางการเรียนที่มีคุณค่า ในขณะการเรียนแบบดั้งเดิมนั้น ทรัพยากรการเรียนถูกกำหนดด้วยจำนวนของนักเรียน จำนวนผู้เรียนที่มากขึ้นทำให้การใช้ทรัพยากรทางการเรียนที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้นถูกแบ่งเฉลี่ยออกไป การศึกษาในยุค ICT ที่เครื่องมือทางการสื่อสารและนวัตกรรมทางการเรียนรู้ต่างมีส่วนทำให้ผู้เรียนกลายเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทางการศึกษา ผู้เรียนยิ่งมาก ทรัพยากรทางการศึกษาก็ยิ่งมากขึ้น การที่วิธีการศึกษาสามารถเปลี่ยนให้ผู้เรียนทุกคนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ เป็นผู้สอน และถ่ายทอดความรู้ที่ตนเองได้สร้างขึ้นแก่ผู้เรียนท่านอื่นนั้นเป็นการก้าวข้ามอุปสรรคด้านทรัพยากร และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามปรัชญาการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม การนำเทคโนโลยีเพื่อศึกษามาใช้จึงนับว่ามีประโยชน์ทั้งในด้านอำนวยความสะดวกและพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายทางสังคมและการปฏิสัมพันธ์ การนำเทคโนโลยีการสื่อสารและอินเทอร์เน็ตในการจัดการเรียนการสอนนี้จึงไม่ได้มุ่งหวังเพียงให้เทียบเท่ากับการเรียนในชั้นเรียน แต่เหนือกว่าในด้านประสิทธิภาพการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาเชิงสังคม การขยายโอกาสทางการศึกษา ตอบสนองความต้องการของบุคคลและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บาร์ และ แท็ก (Barr & Tagg, 1995) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงระดับกระบวนการทัศน์เมื่อสถาบันทางการศึกษาได้หันไปให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนแบบผู้เรียนเป็น

ศูนย์กลางมากขึ้น สถานศึกษาได้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนด้วยการจัดสภาพแวดล้อม การเรียนที่เต็มไปด้วยทรัพยากรและบริการสนับสนุนอย่างดีและไร้ขอบเขต ควบคู่กับการเรียนการสอนคุณภาพสูงที่ไม่ถูกจำกัดโดยเวลาและสถานที่ (Reigeluth & Khan, 1994) การจัดการเรียน การสอนออนไลน์หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยมีความตื่นตัวและได้รับความสนใจการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเห็นได้จากพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเข้ามาช่วยพัฒนา บุคคลากรเพื่อให้ความรู้ มีความสามารถที่จะใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมอย่างมีคุณภาพและมี ประสิทธิภาพ โดยได้กำหนดให้ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การนำเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาเข้ามาใช้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เรียนได้เร็วขึ้น การเรียนรู้จะ เกิดขึ้นได้ในทุกเวลาทุกสถานที่ ผู้เรียนจะมีอิสระในการแสวงหาความรู้ มีความรับผิดชอบต่อ ตัวเอง เป็นการเปิดโอกาสได้เรียนรู้ตามความสามารถซึ่งจะสนองต่อความต้องการของแต่ละบุคคล ได้เป็นอย่างดี จากผลงานวิจัยของ ฮอลล์ (Hall, 2003) พบว่าการศึกษาในรูปแบบจัดการเรียนการ สอนออนไลน์ มีประสิทธิภาพเทียบเท่าและบางครั้งอาจมากกว่าการศึกษาในห้องเรียนธรรมดาโดย ข้อมูลและเนื้อหายังสามารถปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว

บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนแบบผ่านระบบออนไลน์ โดยเฉพาะในด้านการติดต่อสื่อสารรูปแบบต่างๆ เช่นจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) โปรแกรม การสนทนาผ่านอินเทอร์เน็ต (Chat) กระดานสนทนา (Discussion Board) กระดานข่าว (Bulletin Board) สนับสนุนการปฏิสัมพันธ์และการเรียนแบบร่วมมือระหว่างสมาชิกหรือผู้เรียน ซึ่ง การปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องและสมาชิกมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจะพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้ จากงานวิจัยต่างๆ จะเห็นได้ว่า การสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่เข้มแข็งนั้นไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ใน สภาพแวดล้อมการเรียนในชั้นเรียนแบบเดิมอีกต่อไป งานวิจัยจำนวนมากได้แสดงให้เห็นถึงความ เป็นไปได้และประสิทธิภาพของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ (Shea, 2003) การนำเทคโนโลยี การสื่อสารและอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการจัดการเรียนออนไลน์ที่มีลักษณะของชุมชนการเรียนรู้เป็น สำคัญนั้นจำเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการเรียนแบบออนไลน์ (Rovai, 2002; Tinto, 1993) และช่วยลดปัญหาด้านการลาออกหรือการขาดเรียนของผู้เรียนที่มักพบในการเรียนแบบผ่านระบบ ออนไลน์ งานวิจัยพบว่าความพึงพอใจของผู้เรียนเพิ่มขึ้นและมุ่งมั่นที่จะเรียนต่อเมื่อพวกเขารู้สึกมี ส่วนร่วมและมีความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ (Van & Hinton, 1994; Tinto,

1993; Wehlage, Rutter & Smith, 1989) การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ที่มีการติดต่อกับชุมชนอื่นอย่างสม่ำเสมอและมี กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (Networked Learning) เรียกได้ว่าชุมชนการเรียนรู้เป็นเสมือนส่วนย่อยที่ประกอบขึ้นเป็นเครือข่ายการเรียนรู้

การเริ่มต้นของสังคมเครือข่าย (Networked Society) ในช่วงปลายทศวรรษ 1990 ได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ของระบบทางสังคม (Social System) และมีอิทธิพลอย่างมากต่อการปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในสังคม สังคมเครือข่ายได้เปลี่ยนแปลงวิธีการและผลลัพธ์ของกระบวนการสร้างสรรค์ ประสบการณ์ อำนาจ และวัฒนธรรมของคนในสังคม (Castell, 1996) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ได้รับการสนับสนุนจากนวัตกรรมและเทคโนโลยีการสื่อสารอันเป็นฐานสำคัญในการขยายเครือข่ายทางสังคมให้กว้างออกไป ในด้านการศึกษา การนำเทคโนโลยีเครือข่าย (Network Technology) มาใช้ได้สร้างมิติใหม่ทางการศึกษาที่ให้ทางเลือกและโอกาสแก่ผู้เรียนอย่างเสรี เครือข่ายการเรียนรู้ สร้างโอกาสในการปฏิสัมพันธ์และลดอุปสรรคด้านเวลาและสถานที่ (Time and Space) ในการเข้าถึงแหล่งความรู้ ข้อมูลและสื่อการเรียนต่างๆ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวิธีการ เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา จากแหล่งข้อมูลกล่าวว่ประชากรในวัยทำงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานภายใต้บริบทที่ต้องปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหลากหลายเหล่านั้น มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายในการติดต่อสื่อสาร การค้นคว้า และสร้างเครือข่ายทางสังคม ดังปรากฏในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมต่างๆ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) มายสเปซ (MySpace), ไฮไฟว์ (Hi 5) หรือ เฟรนด์สเตอร์ (Friendster) ที่นอกจากจะอำนวยความสะดวกด้านการปฏิสัมพันธ์สื่อสารแล้ว เทคโนโลยีเว็บระยะที่ 2 หรือ WEB 2.0 ที่เน้นการสร้างความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน ยิ่งเปิดโอกาสให้การเรียนการสอนผ่านเครือข่ายนั้นทวีความหลากหลายและตอบสนองความต้องการผู้เรียนมากขึ้น ดังเช่น ความนิยมของบล็อก (Blog) ในการแลกเปลี่ยนความรู้สาขาวิชาต่างๆ และเป็นช่องทางที่ผู้เชี่ยวชาญได้มีโอกาสเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจ ขยายความรู้ให้กว้างออกไป ในขณะที่เดียวกันก็ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่จากการวิพากษ์ ลักษณะสำคัญเฉพาะตัวของช่องทางสื่อสารนี้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างโอกาสเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และกระตุ้นการสร้างสังคมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น แต่การนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในเชิงการศึกษากลับขาดรูปแบบและขั้นตอนปฏิบัติที่ชัดเจนที่สามารถเป็นต้นแบบนำไปใช้จัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศแบบเครือข่ายสังคมได้

แนวคิดเครือข่ายการเรียนรู้และการสร้างชุมชนการเรียนรู้นั้นเป็นการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ได้รับความสนใจอย่างมากในการเรียนออนไลน์ ฟอกซ์ (Fox, 2002) ได้ให้มุมมองเกี่ยวกับเครือข่ายการเรียนรู้ว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกกระบวนการศึกษา และเครือข่ายไม่ได้หมายถึงเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว หากแต่หมายถึงองค์ประกอบทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การนำแนวคิดเครือข่ายการเรียนรู้แบบออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียน ผู้สอนและวิธีการเรียนการสอน ซึ่งการปรับเปลี่ยนนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสร้างจำนวนการปฏิสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกในการสื่อสารเพื่อลดระยะห่างด้านจิตใจ หรือ Psychological Distance ของผู้เรียนในการเรียนออนไลน์ จากการศึกษาพบว่าจำนวนการปฏิสัมพันธ์ที่สม่ำเสมอประกอบกับการให้ผลป้อนกลับที่รวดเร็วช่วยลดระยะห่างระหว่างผู้เรียนและผู้สอนที่มักเกิดขึ้นในการเรียนแบบออนไลน์ และทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน หรือ Sense of Community ซึ่งงานวิจัยจำนวนมากพบว่าการที่ผู้เรียนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนั้น ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ผ่านเครือข่าย (Rovai, 2001; Shea, Swan & Pickett, 2002; Liu, et al, 2006; Wilson, 2008) การเรียนผ่านเครือข่ายนั้นเป็นที่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพในการดึงดูดผู้เรียนแต่กลับไม่สามารถสร้างความคงทนในการเรียนได้ (Ashar & Skenes, 1993; Rovai, 2000) ผู้เรียนจำนวนมากลาออกกลางคันและอีกไม่น้อยที่ค่อยๆขาดการติดต่อกับเพื่อนร่วมชั้นและผู้สอน เครือข่ายการเรียนรู้ที่สมาชิกมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนั้น สมาชิกจะมองว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีการทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อพัฒนาชุมชนเป็นการสร้างความคงทนในการเรียน (Rovai, 2002; Wilson, 2001; Moisy, et al, 2008) การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ที่แข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพผ่านการนำเทคโนโลยีเครือข่ายมาใช้ จะสร้างประโยชน์ด้านความรู้และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้วยหลักการและวิธีการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการการสร้างความรู้ของผู้เรียน สิ่งสำคัญของการเรียนรู้จึงไม่ใช่เนื้อหาหรือองค์ความรู้ที่กำหนดขึ้น หากแต่หมายถึงความสามารถในการสร้างความรู้ และการนำความรู้นั้นไปใช้ได้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ต่างๆ ดังเช่นบรูดี (Broudy, 1977) ได้กล่าวว่า หากความรู้ที่เรียนไม่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นการเปล่าประโยชน์ที่จะสอนความรู้และทักษะเหล่านั้น

ในขณะที่การพัฒนาและการเรียนรู้แบบเครือข่ายได้รับความสนใจอย่างมากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กลับไม่พบว่ามีเอกสารหรืองานวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบวิธีการสอนสำหรับการเรียนเครือข่าย (Ganesan, Edmond & Spector, 2002) ความน่าสนใจของการออกแบบการเรียน

เครือข่ายอยู่ที่การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีเครือข่ายและการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบ Distributed Environments คือผู้เรียนสามารถเข้าถึงระบบการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกทุกที่ทุกเวลา มีการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันเอกสารการเรียนรู้ มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงด้านวิธีการเรียนการสอนนี้จะเกิดขึ้นในสถานที่ทำงานและเกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งรองรับแนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาองค์กรเพื่อการเรียนรู้อย่างอัจฉริยะ (Dean & Ripley, 1998; Senge, 1990; Wagner, 2000) เช่นเดียวกับกู๊ดเยียร์ (Goodyear, 2002) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนในวัยทำงานต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการศึกษาเรียนรู้ของตนเอง ต้องการระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและคล่องตัว ซึ่งการออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขการทำงานและโครงสร้างขององค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านระบบสารสนเทศที่มีอยู่ภายในองค์กร การผสมผสานการเรียนรู้เข้ากับระบบบริหารจัดการความรู้ขององค์กร เช่นเดียวกับที่เวลเลอร์ (Weller, 2006) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของสังคมเครือข่ายอยู่ที่การกระจายอำนาจ ผู้ใหญ่รุ่นใหม่คือผู้เรียนรู้ที่มาจากวัฒนธรรมที่แบบกระจายอำนาจ (Culture of Decentralization) และจะไม่ยอมรับรูปแบบการเรียนรู้แบบเดิมที่ขาดความยืดหยุ่นและมีลักษณะของการควบคุม

จากทัศนะของ กู๊ดเยียร์ (Goodyear, 2002) ที่มองว่าความรู้นั้นสร้างจากประสบการณ์ส่วนตัวของบุคคล วิธีการสอนจึงควรเปลี่ยนจากการถ่ายทอดความรู้หรือสอนโดยตรง (Direct Teaching) มาเป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ เปลี่ยนจากการเรียนตามเนื้อหาไปสู่การลงมือปฏิบัติ และเปลี่ยนจากวิธีการสอนที่เน้นสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาเป็นวิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน สร้างทักษะการเรียนรู้และการแก้ปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับจี (Gee, 2004) ที่กล่าวว่าสิ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จของคนคือการมีประสบการณ์ที่หลากหลาย สามารถแปรเปลี่ยนหรือผสมผสานประสบการณ์นั้นให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดชีวิตได้ และมุมมองนี้ส่งผลต่อการกำหนดแนวทางการศึกษาซึ่งควรให้ความสำคัญกับความรู้แบบ “รู้ด้วยหลักการและประสบการณ์ที่ได้มาและมีอยู่เดิม” มากกว่าความรู้แบบ “รู้อะไร” ซึ่งเป็นความรู้เชิงคัดลอก (Replicative Knowledge) และ “รู้อย่างไร” ซึ่งเป็นความรู้เชิงประยุกต์ (Applicative Knowledge) เพราะเป้าหมายของการศึกษานั้นไม่ใช่แค่สร้างความเข้าใจ หรือความคงทนในการจำ แต่เป็นการได้ใช้ความรู้และทักษะอย่างสม่ำเสมอ (Broudy, 1997)

จากงานวิจัยของบราวน์และคณะ (Brown, et al., 1989) พบว่า การเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพคือการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสถานการณ์ (Situated Learning) ที่มองว่าความรู้เป็นผลผลิตของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่ความรู้นั้นถูกสร้างขึ้นและนำไปใช้ การจัดการเรียนการสอนแนวนี้จะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่มีไปใช้ได้เหมาะสมตามสถานการณ์ ก่อให้เกิดการสร้างความรู้ผ่านกระบวนการสะท้อนความคิดและการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องตามบริบท เช่นเดียวกับงานวิจัยของเลฟ (Lave, 1991) ที่ให้พรศนะเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงสถานการณ์ว่าเป็นการสร้างชุมชนนักปฏิบัติที่มีผู้เชี่ยวชาญเป็นต้นแบบในการสร้างความรู้ให้กับมือสมัครเล่นหรือผู้ที่สนใจ ซึ่งการเรียนรูปแบบนี้ทำให้เกิดการสร้างความรู้ที่ตรงกับบริบทจริงของโลกและการนำความรู้ไปใช้จริงในการปฏิบัติงาน จากเดิมที่ผู้เรียนมาฝึกปฏิบัติงานในชั้นเรียนหรือสถานที่ที่กำหนดขึ้น ความก้าวหน้าเทคโนโลยีการสื่อสารส่งผลให้การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ลักษณะนี้สามารถขยายออกไปนอกชั้นเรียนในรูปแบบของการเรียนอิเล็กทรอนิกส์หรือแบบออนไลน์ได้ รูปแบบการเรียนรู้เชิงสถานการณ์แบบออนไลน์ (Situated Online Learning) ได้ถูกวิจัยและพัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถหาความรู้และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายได้โดยไร้ข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ และยังเอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์เป็นอย่างมาก นอกจากนี้งานวิจัยยังพบว่าการเรียนรู้เชิงสถานการณ์แบบออนไลน์นี้ส่งผลเชิงบวกต่อการสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมสำหรับการเรียนภาษาต่างประเทศ และศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบที่ส่งผลต่อการพัฒนาความตระหนักระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียน ด้วยเล็งเห็นความตระหนักระหว่างวัฒนธรรมมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนภาษาต่างประเทศ และการสื่อสารที่ขาดบริบทและความเหมาะสมทางสังคมย่อมไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร โดยใช้วิธีวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงปริมาณประกอบกับเชิงคุณภาพ ภายใต้กรอบแนวคิดหลักคือการเรียนแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์และการเรียนรู้เชิงสถานการณ์ออนไลน์ โดยมุ่งหวังว่ารูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้นจะเสริมสร้างลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือ พัฒนาให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ และท้ายที่สุดคือผู้เรียนมีความตระหนักระหว่างวัฒนธรรม ปัจจุบันที่สำคัญด้านการเรียนแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้แก่ 1) กระบวนการสร้างและพัฒนาชุมชนการเรียนรู้

2) เครื่องมือการเรียนรู้แบบเครือข่าย 3) บทบาทและหน้าที่ของผู้สอน และ 4) กิจกรรมสร้างเสริมการรับรู้สภาพตัวตนทางสังคม (Social Presence) ด้วยแรงจูงใจและการปฏิสัมพันธ์ และด้านการเรียนเชิงสถานการณ์ออนไลน์ ได้แก่ 1) การเรียนภายใต้บริบทจริง 2) การเรียนแบบร่วมมือ 3) การเรียนแก้ปัญหาแบบไม่มีโครงสร้าง 4) การเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญ 5) การวิพากษ์บนมุมมองที่หลากหลาย 6) การสะท้อนความคิด และ 7) การประเมินตามสภาพจริง ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์จากแนวทางและวิธีการจัดการเรียนการสอนเชิงสถานการณ์แบบออนไลน์รูปแบบต่างๆ ของนักวิจัยที่ได้รับการยอมรับในด้านเทคโนโลยีการศึกษา ประกอบกับแนวความคิดทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลวิจัยที่ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์และการสอนภาษาต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบ ขั้นตอนและกระบวนการเรียนของรูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อสร้างเสริมความตระหนักรู้ระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่ใช้วิธีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์ เพื่อสร้างเสริมความตระหนักรู้ระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ที่ใช้การเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบแนวคิดการเรียนรู้แบบเครือข่ายที่สังคมผ่านระบบออนไลน์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาประเทศนั้นมีองค์ประกอบ ขั้นตอน และกระบวนการอะไรบ้าง และทำงานร่วมกันอย่างไร

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดวิจัย
วันที่..... 24 ก.ค. 2555
เลขทะเบียน..... 247594
เลขเรียกหนังสือ.....

2. รูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาประเทศนั้นส่งผลต่อความตระหนักระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศหรือไม่ อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1. กลุ่มตัวอย่างสำหรับสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 ท่าน

1.2. กลุ่มตัวอย่างสำหรับรับรองรูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่าน

1.3. กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนภาษาต่างประเทศสำหรับศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศจำนวน 49 ท่าน ได้แก่กลุ่มผู้ใหญ่ในวัยทำงานที่ผ่านเกณฑ์การทดสอบ โดยแบบทดสอบที่นำมาใช้ในการคัดเลือกผู้เรียนคือแบบวัดความสามารถทางภาษาอังกฤษ First Certificate Exam (FCE)

2. ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ประกอบด้วย

2.1. ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์

2.2. ตัวแปรตามคือ คะแนนความตระหนักระหว่างวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่าง

3. การเรียนภาษาต่างประเทศ รูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสำหรับการเรียนภาษาอังกฤษ เนื้อหารายวิชาการเขียนภาษาอังกฤษธุรกิจ

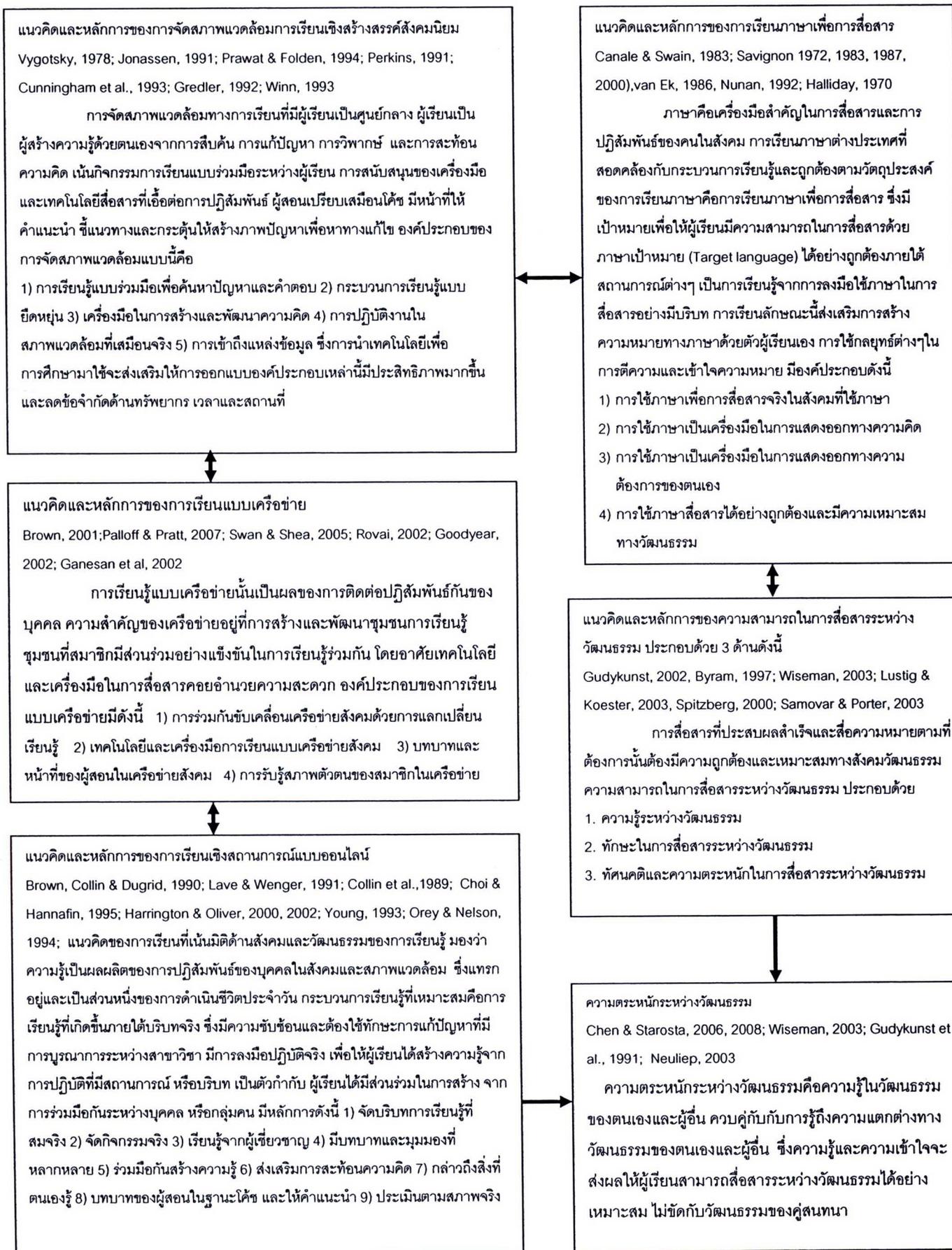
4. วัฒนธรรมที่ผู้เรียนเข้าไปทำการศึกษา งานวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตของประเทศที่ผู้เรียนจะเข้าไปศึกษาจำนวน 9 ประเทศได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ตุรกี สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ฮองกง และได้หวัน ซึ่งทั้ง 9 ประเทศนี้กลุ่มผู้เรียนเป็นคนเลือกเองตามความสนใจ โดยกำหนดให้กลุ่มผู้เรียนร่วมกันเลือกประเทศที่สนใจศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ของรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น คือขั้น เชื่อมโยงเชื่อมโยง (Connecting and Associating) และได้เจาะจงเลือกศึกษา

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับมารยาทในการทำธุรกิจ ข้อควรปฏิบัติและควรหลีกเลี่ยงเมื่อไปติดต่อทำธุรกิจกับประเทศดังกล่าว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

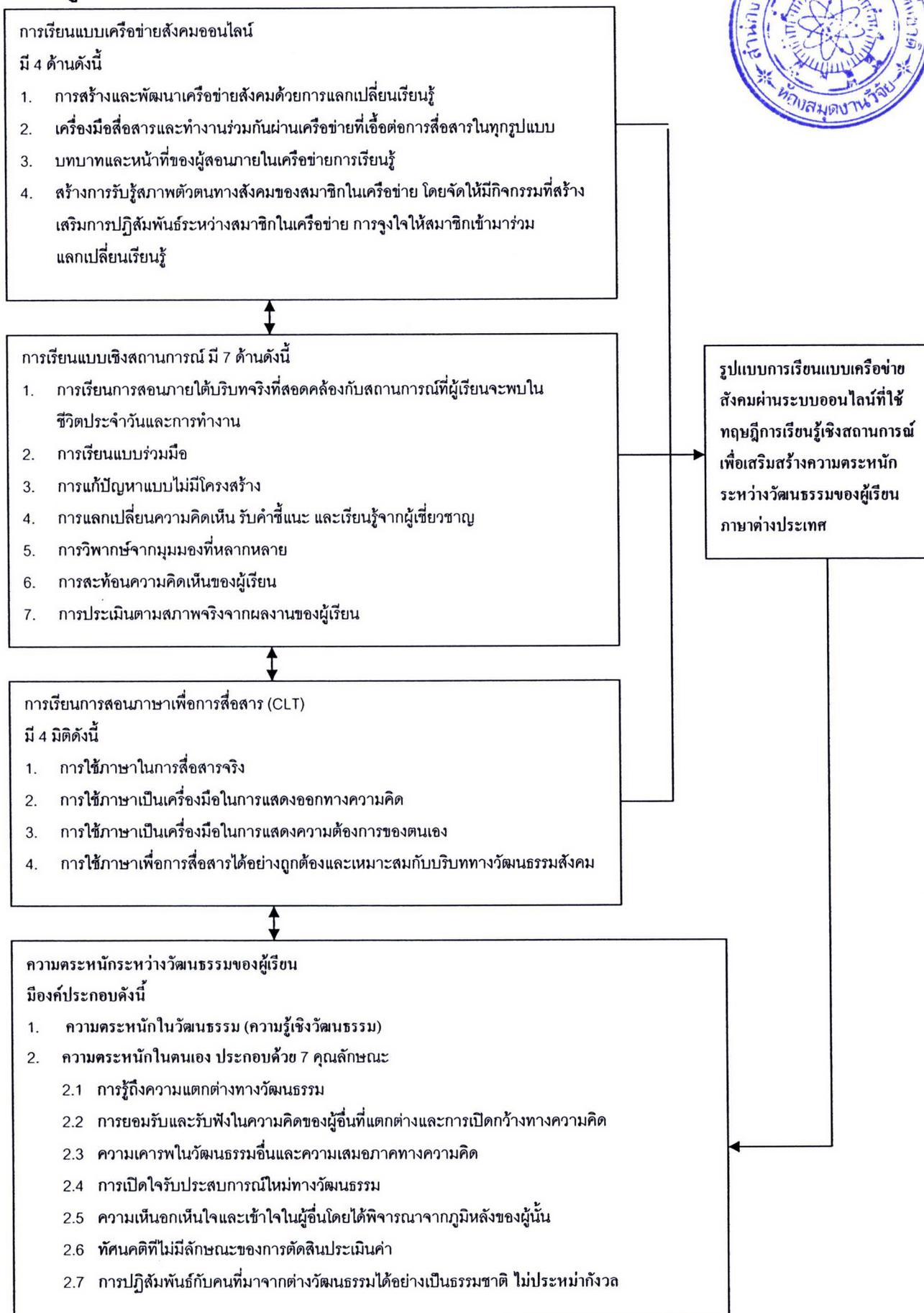
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการเรียนแบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า หลักการ แนวคิด และทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดของการพัฒนารูปแบบการเรียน มีรายละเอียดดังนี้

แผนภูมิที่ 1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้และแนวคิดหลักที่ใช้ในงานวิจัย

แผนภูมิที่ 1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำอธิบายกรอบแนวคิดการวิจัย

การปรับเปลี่ยนแนวคิดด้านการเรียนการสอนตามปรัชญาสร้างสรรค์สังคมนิยมที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงประกอบกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ตและเครื่องมือการเรียนแบบเครือข่าย ได้สร้างโอกาสและเพิ่มช่องทางในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและลดอุปสรรคในด้านเวลาและสถานที่ การนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้จะช่วยขยายขอบเขตการเรียนรู้ออกไปนอกห้องเรียน ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงผ่านเครื่องมือและเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนภาษาต่างประเทศที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าถึงสังคมการใช้ภาษาและมีโอกาสในการนำภาษาที่เรียนนั้นมาใช้ในการสื่อสารจริง การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่ไร้ขอบเขตและหลากหลายจะเปลี่ยนสภาพการเรียนภาษาต่างประเทศจากแบบไร้บริบทไปสู่การใช้ภาษาในบริบทตามสภาพที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ด้วยการเอื้อความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงผู้สนทนาและวัฒนธรรมต่างประเทศได้อย่างง่าย ซึ่งการสนทนานี้จะช่วยพัฒนาความตระหนักระหว่างผู้เรียนเกิดความตระหนักระหว่างวัฒนธรรมและสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม จากแนวคิดที่ได้กล่าวมานั้น ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนแบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ด้วยวิธีการเรียนเชิงสถานการณ์เพื่อพัฒนาความตระหนักระหว่างวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดของกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

1. แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ องค์ประกอบของการเรียนแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์มี 4 ด้านดังนี้

1.1 การสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนออนไลน์ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการออกแบบกิจกรรมการเรียนที่เน้นการร่วมมือและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ และปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล ใช้การจัดเนื้อหาการเรียนรู้ตามการเรียนเชิงสถานการณ์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาแบบไม่มีโครงสร้างและกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

1.2 เครื่องมือสื่อสารและทำงานร่วมกันผ่านเครือข่ายออนไลน์ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกผ่านเครือข่าย การนำเครื่องมือและเทคโนโลยีสื่อสารมาใช้อำนวยความสะดวกในการติดต่อและการให้ความช่วยเหลือสนับสนุน

1.3 บทบาทและหน้าที่ของผู้สอนในเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่ของผู้ดำเนินการเรียนในการพัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมแบบออนไลน์ด้วยกิจกรรมการเรียนต่างๆ การชี้แนะช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกระหว่างกระบวนการเรียนแก่ผู้เรียน บทบาทของในการร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความรู้ และบทบาทในด้านสร้างการ

ปฏิสัมพันธ์ ให้แรงจูงใจและกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนและร่วมมือกันระหว่างผู้เรียนในเครือข่าย การเรียนมากที่สุด

1.4 การรับรู้สภาพตัวตนทางสังคมและการมีส่วนร่วมรูปแบบต่างๆของผู้เรียน ให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความมีตัวตนในการเรียนแบบออนไลน์ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม มีการเจรจาโต้ตอบและปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีความหมาย ให้ผู้เรียนรู้สึกถึงการมีอยู่ของเพื่อนสมาชิกในเครือข่ายและผู้ดำเนินการเรียนผ่านการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมที่สร้างเสริมการรับรู้สภาพตัวตนของผู้เรียนคือการจูงใจและการปฏิสัมพันธ์

2. แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเรียนเชิงสถานการณ์ องค์ประกอบของการเรียนเชิงสถานการณ์มี 7 องค์ประกอบดังนี้

2.1 การเรียนการสอนภายใต้บริบทจริงที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนพบในชีวิตประจำวันและการทำงาน (Authentic Context) คือ บริบทการเรียนภาษาต่างประเทศที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศภายใต้สถานการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการใช้ชีวิตประจำวันและการทำงาน เป็นบริบทที่ผู้เรียนจะต้องได้พบเจอในชีวิตจริง และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมและถูกต้อง ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมสังคมผ่านการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆด้วย

2.2 การเรียนแบบร่วมมือ (Collaborative Learning) การเรียนแบบร่วมมือในลักษณะของกลุ่มย่อยเพื่อปฏิบัติภาระงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จร่วมกันภายในเวลาที่กำหนด โดยผู้เรียนต้องรับผิดชอบในงานส่วนที่ตนเองได้รับมอบหมาย มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในกลุ่ม

2.3 การแก้ปัญหาแบบไม่มีโครงสร้าง (Ill-structure Problem Solving) กิจกรรมการเรียนที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแก้ปัญหาแบบไม่มีโครงสร้างที่ไม่มีคำตอบตายตัวเพียงคำตอบเดียว เพื่อฝึกให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา พิจารณาวิพากษ์ตัวเลือกของทางแก้ปัญหาที่เหมาะสม และสรุปเลือกทางออกของปัญหาที่สมาชิกในกลุ่มเห็นพ้องตรงกันว่ามีความเหมาะสมที่สุด

2.4 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับคำชี้แนะ และเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ (Expert Performance) การปฏิสัมพันธ์และสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศกับผู้เชี่ยวชาญทางภาษาภายใต้บริบทที่มีความสมจริงสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งการได้สื่อสารและแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เชี่ยวชาญจะช่วยผู้เรียนให้เกิดพัฒนาการด้านภาษาและมีความเข้าใจในวัฒนธรรมของประเทศนั้นๆมากยิ่งขึ้น

2.5 การวิพากษ์จากมุมมองที่หลากหลาย (Multiple Perspectives) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและมุมมองของตนเอง รับฟังมุมมองของผู้อื่นและวิเคราะห์หาเหตุผลสนับสนุนเพื่อทำการเปรียบเทียบหาข้อดีข้อเสียในสถานการณ์ต่างๆ

2.6 การสะท้อนความคิด (Reflection) ผู้เรียนเขียนสะท้อนมุมมองและบอกเล่าความคิดของตนเองที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงองค์ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับ

2.7 การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) การประเมินผู้เรียนในด้านความร่วมมือ การปฏิสัมพันธ์ ความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ผลงานที่สร้างขึ้นและผลการเรียนรู้ด้านภาษา

3. แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร องค์ประกอบของการเรียนภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร มี 4 ด้านดังนี้

4.1 การใช้ภาษาในการสื่อสารจริงภายใต้สถานการณ์เฉพาะและมีความสมจริงสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน (Real-life context)

4.2 การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการแสดงความคิดของตนเองได้อย่างถูกต้องและบรรลุเป้าหมายของการสื่อสารที่ตั้งไว้

4.3 การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการแสดงความต้องการของตนเองได้อย่างถูกต้องและบรรลุเป้าหมายของการสื่อสารที่ตั้งไว้

4.4 การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมทางวัฒนธรรม

4. แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ความสามารถในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้นเป็นความสามารถในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องและมีความเหมาะสมทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้บริบทของการสนทนา เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความสามารถในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้นประกอบด้วย 3 ด้านคือ ด้านความรู้ระหว่างวัฒนธรรม ด้านทักษะในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรม ด้านทัศนคติและความตระหนักระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งความตระหนักระหว่างวัฒนธรรมนั้นจัดเป็นขั้นพื้นฐานและมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบุคคลในการที่จะสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้อย่างประสบผลสำเร็จ ความตระหนักระหว่างวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 มิติ (Chen & Starosta, 2008) รายละเอียดดังนี้

5.1 ความตระหนักในวัฒนธรรม (Cultural awareness) หมายถึงความรู้ในวัฒนธรรมของตนเองและของผู้อื่น บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับแบบแผนประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติที่ส่งผล

ต่อพฤติกรรมและความคิดของคนส่วนใหญ่ในสังคมทั้งของตนเองและของผู้อื่นที่มาจากต่างวัฒนธรรม

5.2 ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) บุคคลมีความเข้าใจว่าวัฒนธรรมมีความหลากหลาย ซึ่งความตระหนักรู้ในตนเองจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมอื่นที่แตกต่างไปจากของตนเองได้ ให้ความสำคัญกับความรู้สึกและการแสดงออกของผู้อื่น และตอบสนองได้อย่างถูกต้อง คุณลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความตระหนักรู้ในตนเองได้แก่

5.2.1 การรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม

5.2.2 การยอมรับและรับฟังในความคิดของผู้อื่นที่แตกต่างและการเปิดกว้างทางความคิด

5.2.3 ความเคารพในวัฒนธรรมอื่นและความเสมอภาคทางความคิด

5.2.4 การเปิดใจรับประสบการณ์ใหม่ทางวัฒนธรรม

5.2.5 ความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจในผู้อื่นโดยได้พิจารณาจากภูมิหลังของผู้นั้น

5.2.6 ทักษะการสื่อสารที่ไม่มีลักษณะของการตัดสินประเมินค่า

5.2.7 การปฏิสัมพันธ์กับคนที่มาจากต่างวัฒนธรรมได้อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่มีความประหม่าหรือกังวล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การเรียนแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วยวิธีการเรียนเชิงสถานการณ์ (Online Social Network learning utilising situated learning theory) หมายถึง วิธีการเรียนการสอนแบบผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ตามขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนคือ 1) เชื่อมโยงเชื่อมโยงใจ 2) เปิดใจเปิดมุมมอง 3) มีส่วนร่วมสืบเสาะซักถาม 4) เปรียบเทียบเจาะจง แก้ไขปัญหา และ 5) เผยสิ่งที่เรียนรู้ โดยแต่ละขั้นตอนมีกระบวนการเรียน 4 กระบวนการ คือ 1) ศึกษาสถานการณ์ 2) แสวงหาข้อมูลและระดมความคิด 3) ร่วมมือสร้างสรรค์ผลงาน และ 4) แนะนำติชมเพื่อแก้ไขปรับปรุง โดยมีเงื่อนไขของการทำกิจกรรมคือการสร้างเสริมแรงจูงใจและปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน

2. เว็บไซต์การเรียนแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network learning website) หมายถึง เว็บไซต์การเรียน (<http://bizwriting.ning.com>) ที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมเครือข่ายสังคม NING สำหรับเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

3. สถานการณ์ (Situation) หมายถึง สถานการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อและประสานงานเพื่อการทำธุรกิจในต่างประเทศ เป็นสถานการณ์สมมติที่ได้ออกแบบมาใช้กับขั้นตอน

ต่อพฤติกรรมและความคิดของคนส่วนใหญ่ในสังคมทั้งของตนเองและของผู้อื่นที่มาจากต่างวัฒนธรรม

5.2 ความตระหนักในตนเอง (Self-awareness) บุคคลมีความเข้าใจว่าวัฒนธรรมมีความหลากหลาย ซึ่งความตระหนักในตนเองจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมอื่นที่แตกต่างไปจากของตนเองได้ ให้ความสำคัญกับความรู้สึกรู้สึกและการแสดงออกของผู้อื่น และตอบสนองได้อย่างถูกต้อง คุณลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความตระหนักในตนเองได้แก่

5.2.1 การรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม

5.2.2 การยอมรับและรับฟังในความคิดของผู้อื่นที่แตกต่างและการเปิดกว้างทางความคิด

5.2.3 ความเคารพในวัฒนธรรมอื่นและความเสมอภาคทางความคิด

5.2.4 การเปิดใจรับประสบการณ์ใหม่ทางวัฒนธรรม

5.2.5 ความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจในผู้อื่นโดยได้พิจารณาจากภูมิหลังของผู้นั้น

5.2.6 ทักษะการคิดที่ไม่มีลักษณะของการตัดสินประเมินค่า

5.2.7 การปฏิสัมพันธ์กับคนที่มาจากต่างวัฒนธรรมได้อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่มีความประหม่าหรือกังวล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การเรียนแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วยวิธีการเรียนเชิงสถานการณ์ (Online Social Network learning utilising situated learning theory) หมายถึง วิธีการเรียนการสอนแบบผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ตามขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนคือ 1) เชื่อมโยงเชื่อมโยงใจ 2) เปิดใจเปิดมุมมอง 3) มีส่วนร่วมสืบเสาะซักถาม 4) เปรียบเทียบเจาะจง แก้ไขปัญหา และ 5) เผยสิ่งที่เรียนรู้ โดยแต่ละขั้นตอนมีกระบวนการเรียน 4 กระบวนการ คือ 1) ศึกษาสถานการณ์ 2) แสวงหาข้อมูลและระดมความคิด 3) ร่วมมือสร้างสรรค์ผลงาน และ 4) แนะนำติชมเพื่อแก้ไขปรับปรุง โดยมีเงื่อนไขของการทำกิจกรรมคือการสร้างเสริมแรงจูงใจและปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน

2. เว็บไซต์การเรียนแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network learning website) หมายถึง เว็บไซต์การเรียน (<http://bizwriting.ning.com>) ที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมเครือข่ายสังคม NING สำหรับเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

3. สถานการณ์ (Situation) หมายถึง สถานการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อและประสานงานเพื่อการทำธุรกิจในประเทศ เป็นสถานการณ์สมมติที่ได้ออกแบบมาใช้กับขั้นตอน

การเรียนการสอนของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ซึ่งลักษณะของสถานการณ์จะสอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์ของขั้นตอนการเรียนและเนื้อหาการเรียนรายวิชาการเขียนภาษาอังกฤษธุรกิจ

4. ผู้เรียน (Learners) หมายถึง เจ้าหน้าที่ของสำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าเรียนวิชาการเขียนภาษาอังกฤษธุรกิจ โดยการคัดเลือกผู้เข้าเรียน
ได้ใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษาอังกฤษ First Certificate Exam (FCE) ของ
มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ โดยจะทำการทดสอบผู้เรียนใน 2 ด้านคือ การเขียน (Writing) และการใช้
ภาษาอังกฤษ (Use of English)

5. ผู้ดำเนินการเรียน (Mentors) หมายถึง อาจารย์สอนภาษาชาวต่างชาติจำนวน 2 คนที่ทำ
หน้าที่ดำเนินการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทำหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรูปแบบการ
เรียนและปฏิบัติตามแผนการสอน มีหน้าที่สำคัญคือ คอยอำนวยความสะดวกในการเรียนให้แก่
ผู้เรียนในด้านแหล่งการเรียนรู้ การให้ผลตอบกลับจากการปฏิบัติภาระงาน การชี้แนวทางในการ
สืบค้นข้อมูล ให้คำปรึกษาแนะนำระหว่างกระบวนการเรียนรู้ กระตุ้นการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน
เสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการเรียน และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. ทีมสนับสนุน หมายถึง กลุ่มคนที่ดูแลและบริหารจัดการระบบการเรียน กำกับและดูแลให้
การเรียนดำเนินไปตามแผนการเรียนรู้ที่วางไว้ คอยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในด้านการเข้า
ใช้งานเว็บไซต์การเรียน แจ้งข่าวสารและประสานงานระหว่างผู้เรียนและผู้ดำเนินการเรียน ตอบข้อ
ซักถามเกี่ยวกับกฎระเบียบของการเรียน การติดตามผู้เรียน สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ทีมสนับสนุน
มี 3 คนรวมตัวผู้วิจัยด้วย

7. ภาษาต่างประเทศ หมายถึง ภาษาอังกฤษ

8. สมาชิกในชุมชน (Social participants) หมายถึง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
แบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ที่ใช้วิธีการเรียนเชิงสถานการณ์ ประกอบด้วย ผู้เรียน
ผู้ดำเนินการเรียน ชาวต่างชาติจำนวน 9 คนจาก 9 ประเทศ ทีมสนับสนุน และ สมาชิกภายนอกที่
ได้รับอนุญาตให้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเครือข่ายการเรียนรู้

9. วัฒนธรรม (Culture) หมายถึง ทักษะคติ ค่านิยมและความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ
มารยาทในการทำธุรกิจ ธรรมเนียมปฏิบัติในการทำธุรกิจ ข้อควรปฏิบัติและควรละเว้นในการ
ติดต่อธุรกิจของประเทศใดประเทศหนึ่ง

10. ความตระหนักระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural awareness) ประกอบด้วย 2 ด้านคือ

10.1 ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมต่างชาติที่ผู้เรียนเข้าไปศึกษา ค้นคว้า โดยผู้เรียน
แสดงให้เห็นว่ามีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของผู้ที่มาจากต่างวัฒนธรรม สามารถสังเกตได้จาก

ชิ้นงานการเขียนของผู้เรียนที่เขียนบรรยายถึงความรู้ทางวัฒนธรรมที่ตนเองและกลุ่มได้เข้าไปศึกษาและเรียนรู้ระหว่างการทำกิจกรรมตามขั้นตอนทั้ง 5 ชั้นของรูปแบบการเรียน

10.2 ความตระหนักในตนเอง หรือเจตคติของผู้เรียน ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของตนเองและของผู้อื่นที่มาจากต่างวัฒนธรรม การยอมรับและการเคารพในคุณค่าทางวัฒนธรรมและทัศนคติของผู้อื่นที่มาจากต่างวัฒนธรรม ซึ่งความตระหนักในตนเองนั้นสามารถวัดด้วยแบบวัดความตระหนักระหว่างวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นสำหรับงานวิจัย

11. แบบวัดความตระหนักระหว่างวัฒนธรรม หมายถึง แบบวัดเจตคติของผู้เรียน ภาษาต่างประเทศ เกี่ยวกับความตระหนักระหว่างวัฒนธรรม เป็นแบบวัดมาตราส่วน 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 29 ข้อซึ่งที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. สถานศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษานำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ที่ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อการสอนภาษาต่างประเทศ
2. สถานศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศแบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ที่มุ่งสร้างความตระหนักในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียน
3. สถานศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษานำรูปแบบไปใช้ในการจัดการเรียนแบบอีเลิร์นนิ่ง ที่เน้นการปฏิสัมพันธ์แบบเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อสร้างความรู้ การเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเอง
4. สถานศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนภาษาต่างประเทศที่เน้นการเรียนร่วมมือแบบกลุ่มย่อยผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผู้เรียนเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของการใช้ภาษา มีทักษะในการปฏิสัมพันธ์กับผู้พูดภาษาอื่น
5. สถานศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิ่งด้วยการนำเทคโนโลยีเว็บระยะที่ 2 (web 2.0) ช่วยให้การเรียนมีมิติของการปฏิสัมพันธ์และการเรียนแบบร่วมมือผ่านเครือข่ายการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนศึกษาได้อย่างต่อเนื่องตามความต้องการของตนเอง สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต